

Muzeul militar național

Începuturi de muzee militare s'au alcătuit la diferite instituții militare ca : Arsenalul Armatei și Pirotechnia Armatei, încă în al noulea deceniu al secolului trecut, dar prima încercare mai completă, pentru a se arăta viața noastră militară în trecut și în prezent, a fost făcută cu ocazia expoziției din 1906, când o comisie de ofițeri, sub președinția Colonelului I. C. Istrate, Șeful de Stat Major al Corpului II Armată, a organizat o secție militară.

La 19 Ianuarie 1914, am prezentat lui Ioan I. C. Brătianu, Ministrul de Răsboiu de pe atunci, un memoriu arătând nevoia înființării unei secții militare la Muzeul Național, ce se construia la Șoseaua Kiseleff. Ideile din acest memoriu, care cuprindea și arătarea mijloacelor de realizare, au fost aprobate de Brătianu și au servit la întocmirea textului raportului ce a făcut către Rege. În urma acestui raport, prin Înaltul Decret No. 1789 din 22 Aprilie 1914, s'a hotărât înființarea unei secții militare a Muzeului Național și s'a însărcinat cu organizarea și conducerea acestei secții o comisie compusă din : V. Pârvan, Alex. Tzigara Samurcaș și Maior Radu Rosetti.

Comisia a luat în primire piesele pe care Arsenalul Armatei era obligat, conform zisului Înalt Decret, să i le cedeze.

Deasemenea a primit o însemnată donație de proiectile și armament dela generalul Alexandru Tell. La evacuarea Bucureștilor în toamna 1916 toate aceste piese au fost expediate la Odesa. După răsboiu ele n'au mai fost găsite.

În anul 1919, din inițiativa D-lui General I. Rășcanu, ministru de răsboiu, s'a instalat în localul școalei primare din Str. Clemenței, o expoziție de materialul militar luat dela dușmani în timpul marelui răsboiu, la care s'au adăos și piese reprezentând trecutul nostru militar.

Ulterior, în urma propunerilor D-lui General Ștefănescu-Amza care fusese însărcinat mai întâiu cu organizarea sus zisei expoziții și mai apoi cu organizarea unui muzeu militar, s'a înființat acesta din urmă, cedându-i-se de către Stat localul Palatului Artelor din Parcul Carol, precum și terenul și localurile din jurul său.

Instalându-se în acel local, muzeul și-a completat colecțiile cu un număr foarte mare de piese adunate dela diferite instituții sau cumpărate prin îngrijirea Domnului General Ștefănescu-Amza.

Experiența arătând apoi că muzeul avea nevoie de o nouă organizare s'a format o comisie alcătuită din profesori universitari și militari, cu menirea de a face propuneri concrete pentru noua organizare.

Prin Înaltul Decret No. 6064 din 19 Decembrie

1923 se hotărăște, pe baza propunerilor comisiei, ca muzeul militar să fie continuarea secției militare a muzeului național organizată în 1914 și ca el să aibă de scop de a aduna, clasa, conserva și expune toate obiectele pentru cunoașterea istoriei militare la Români, îmbrățișând în mod general trecutul până la 1830 și amănunțit pe acela dela 1830 încoace.

Muzeul mai avea menirea de a înființa secții militare pe lângă muzeele regionale din cuprinsul țării, precum și secții arătând acțiunea armatei române în războiul mondial în muzeele militare aliaste.

Pentru funcționarea muzeului s'a alcătuit un regulament provizoriu care s'a aprobat cu Înaltul Decret No. 915 din 5 Martie 1924. Prin acest regulament se prevedea ca :

1) Muzeul să fie condus de un consiliu de conducere, compus din : 2 generali sau coloneli, un delegat al Academiei Române, Directorul muzeului de Antichități, un membru din Comisia Monumentelor Istorice și Șeful Secției Istorice din Marele Stat Major și ca

2) expunerea obiectelor colecțiilor muzeului să fie cea *cronologică*.

După patru ani de aplicare acest regulament s'a modificat (31 Maiu 1928), hotărându-se ca : Muzeul să arăte evoluția vieții militare la Români, din vremurile preistorice până astăzi, iar organizarea să cuprindă :

a) Un consiliu numit prin decret regal pe șapte ani, care să dea directivele, să organizeze și să administreze muzeul. Acest consiliu este compus din : un reprezentant al Academiei Române, un reprezentant al Comisiei Monumentelor Istorice, Directorul General al Arhivelor Statului, Directorul Muzeului de Antichități, trei generali și Șeful Serviciului Istoric al Armatei.

Consiliul alege :

a) Un președinte, care are delegația Ministerului Armatei pentru aprobarea cheltuelilor ;

b) Un director, ofițer superior, agent de execuție și șef al personalului ;

c) Un subdirector, însărcinat cu administrația ;

d) Mai mulți consilieri tehnici ;

e) Membri corespondenți în diferite localități ale țării ;

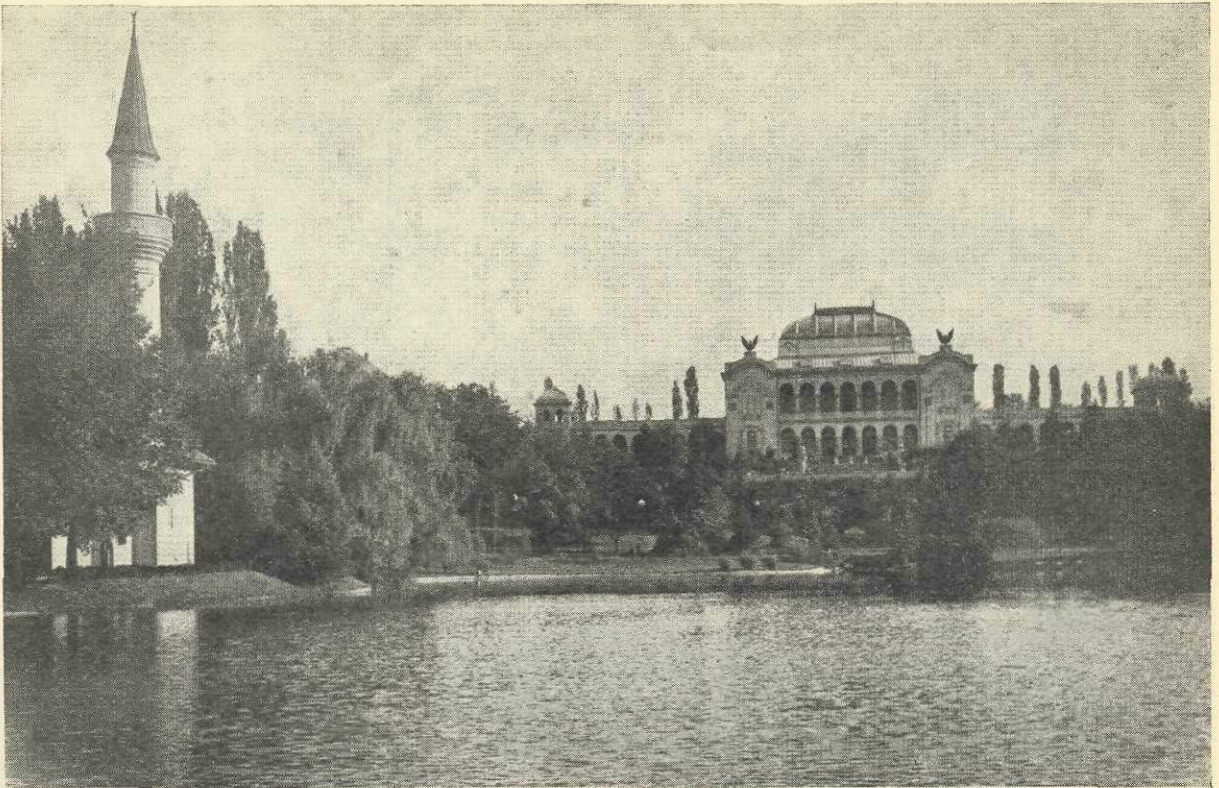
f) Contabili și secretari ;

g) Ateliere de : fotografie, legătorie, croitorie, tipografie, lemnărie și armurărie, cu personalul respectiv.

Colecțiile muzeului se compun acum din circa :
362 drapele.

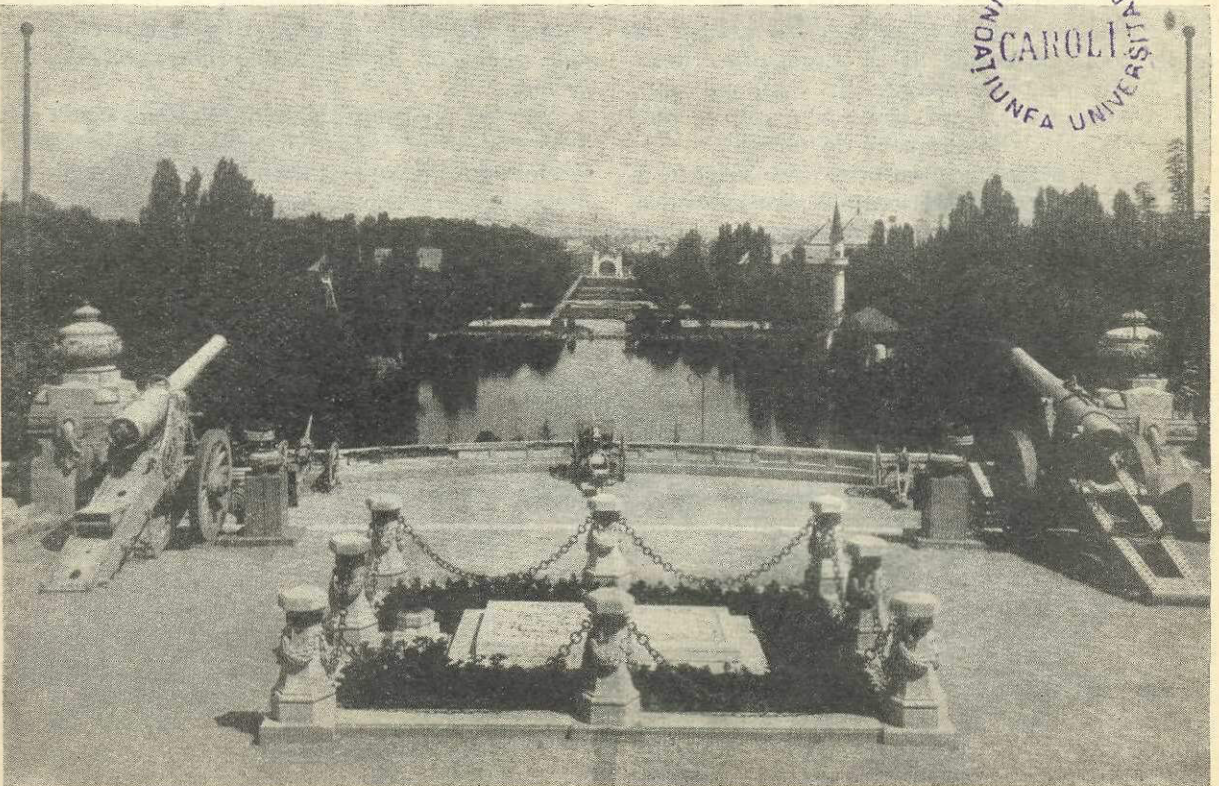
182 piese artilerie.

2088 arme de foc portative.

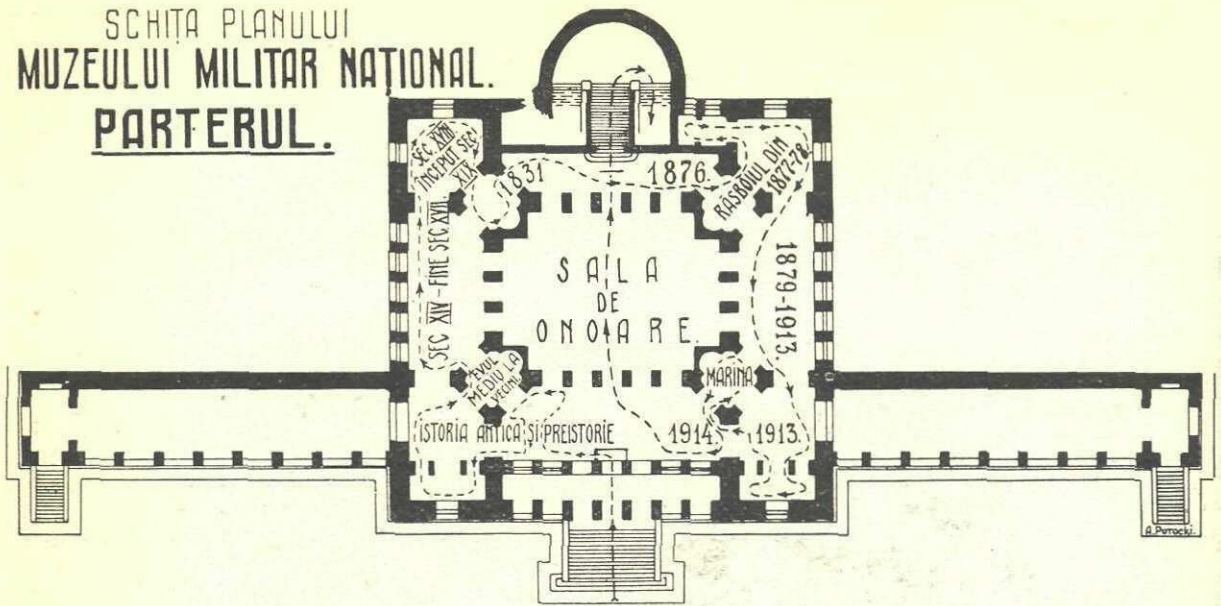
Muzeul Militar (fostul Palat al Artelor)

Fotopress

Mormântul soldatului necunoscut de pe terasa Muzeului Militar, cu vedere spre intrarea Parcului Carol

SCHIȚA PLANULUI MUZEULUI MILITAR NAȚIONAL. PARTERUL.

- 1700 arme albe.
- 1200 accesorii.
- 220 uniforme.
- 700 tablouri, gravuri, etc.
- 16.625 fotografii.
- 13.000 cărți, albume, etc.

Pentru cercetătorii colecțiilor nu s'a putut alcătui până acum decât un ghid sumar. Cu ajutorul acestuia, și dat fiind că cele mai multe obiecte au etichete explicative în românește și franțuzește, ori cine își poate da seama de ce reprezintă cele expuse. Actualmente se lucrează la catalogul sistematic al steagurilor, după care vor urma, pe rând, cataloagele celorlalte categorii de obiecte.

Intrarea în muzeu se face prin scara largă a fațadei de Nord, pe al cărei peristil sunt expuse tunuri din sec. XVIII, un tun al monitorului turcesc „Lufti Djelil” cufundat de Ruși în 1877, tunul de

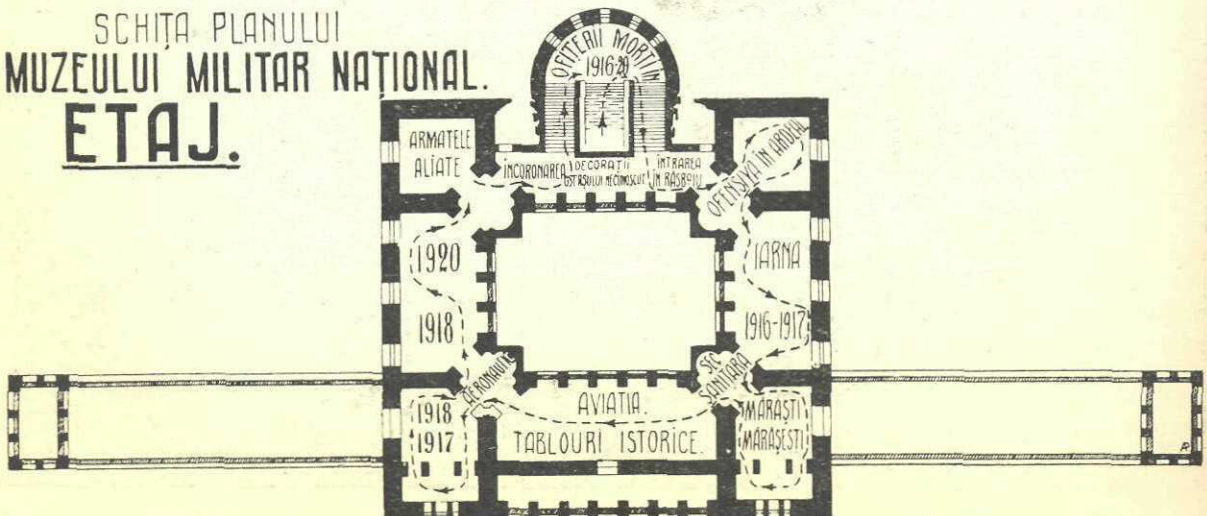
105 pe afetul căruia a fost dus la înmormântare trupul Regelui Carol I și tunul de 120 pe care a fost dus trupul Regelui Ferdinand I.

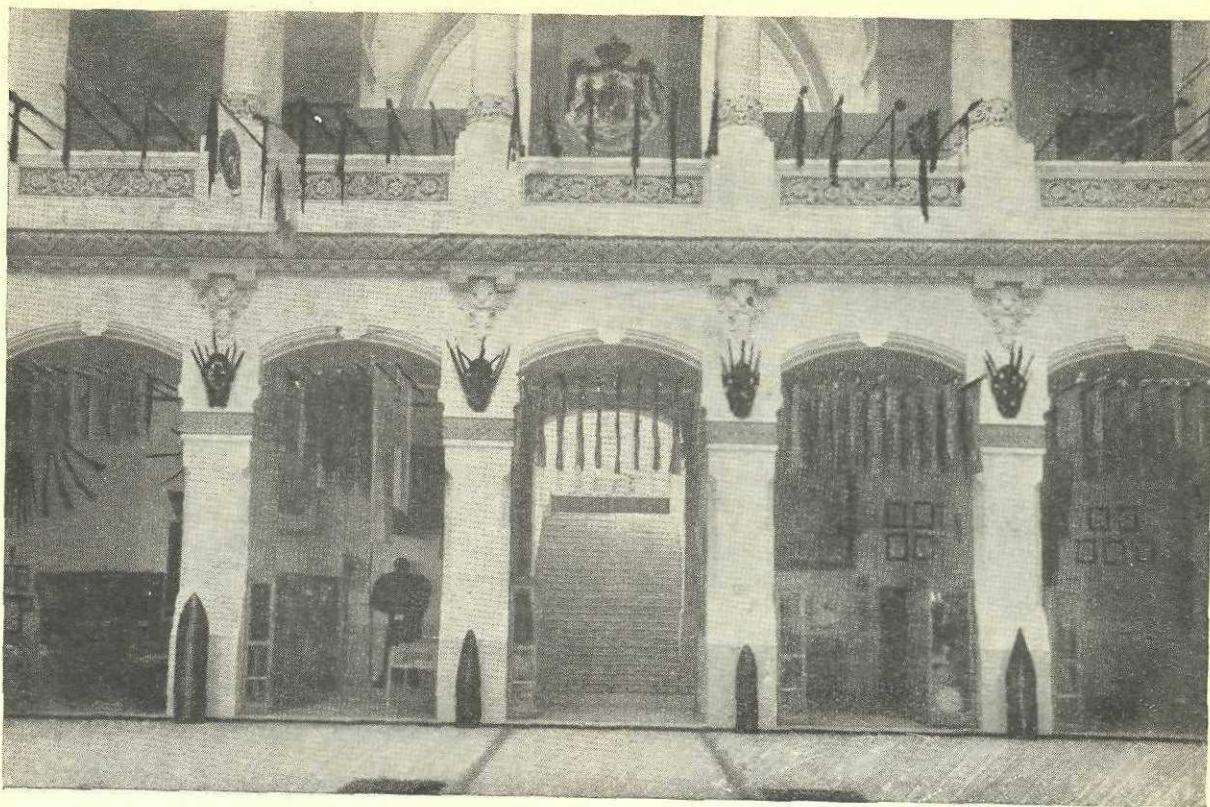
Intrând în muzeu ne îndreptăm spre stânga, unde găsim *Preistoria și istoria antică*. Aci sunt expuse câteva piese și mai ales reproduceri din viața preistorică și din epoca romană, printre care: planuri de cetăți, vederea monumentului dela Adam Klissi, fotografiile sculpturilor de pe Columna lui Traian, diferitele desene, hărți precum și obiectele găsite cu prilejul săpăturilor făcute la Fedeleșeni.

Trecem apoi într'o sală mică, *Evul mediu la vecini*, unde sunt expuse armuri medievale asemenea acelorora cu care au fost înarmați cei contra cărora au avut de luptat Românii (Sec. XIII—XIV).

Urmează galeria de Est, *Secolul XIV-finele Sec. XVII*, în care se înfățișează viața și faptele

SCHIȚA PLANULUI MUZEULUI MILITAR NAȚIONAL. ETAJ.

Sala steagurilor

militare dela fondarea principatelor până la finele veacului XVII și unde sunt expuse : armament (de interes mai mare : vârfuri de săgeți, gloanțele și ghiulelele găsite la Suceava, vitrine cu buzdugane și topoare (hâches d'armes), țevi de tun vechiu și arme cu fitil), portrete și busturi a parte din domnitorii mai însemnați, copii de pe ilustrații vechi (între care copiile de pe ilustrațiile cronicii vieneze, arătând luptele Muntenilor cu Carol Robert în 1330), schițe și planuri de cetăți și bătălii, reproduceri în gips ale cetăților Neamțu, Soroca și Suceava, etc.

În sala pătrată din colțul de Sud-Est, *Secolul XVIII-inceputul Sec. XIX* ce urmează, vedem : armament (în deosebi de interes sunt : câteva exemplare, cu platine frumos gravate, de arme cu cremene, colecțiile de săbii, pistoale și arme orientale, precum și bogata colecție a Generalului Arion, donată muzeului de fiicele sale, gravuri arătând o parte din luptele date în această epocă pe teritoriul României (însemnate sunt mai ales cele donate de răposatul M. Seulescu), precum și cele reprezentând mișcarea lui Horia, Cloșca și Crișan (1784) și uniforme regimentelor grănicerești române din Ardeal.

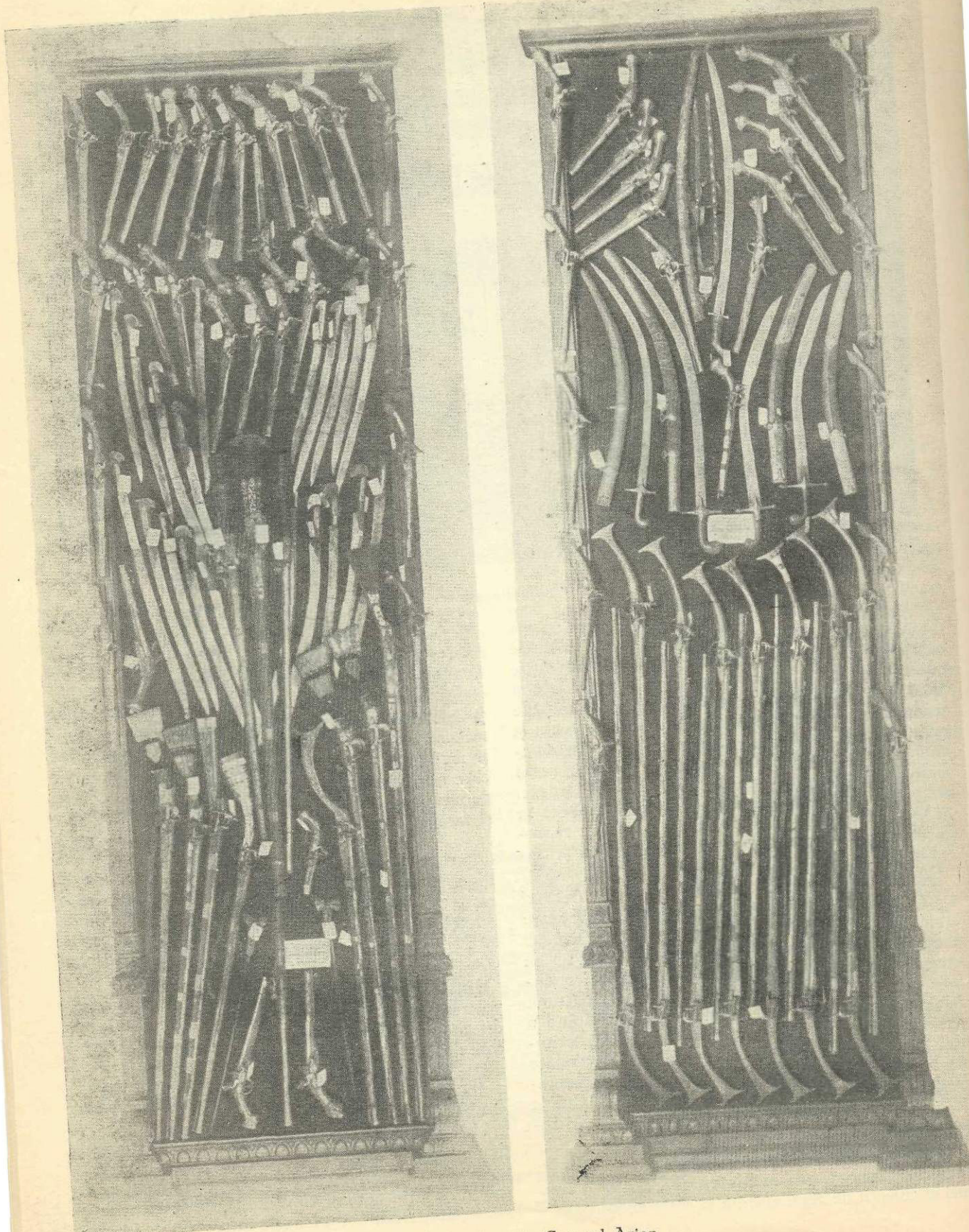
În galeria de Sud sunt expuse : copii de uniforme, armament, gravuri, fotografii, portrete, busturi și colecții de regulamente și cărți militare, care

au servit trupelor noastre sau înfățișează armata română din epoca 1831—1876.

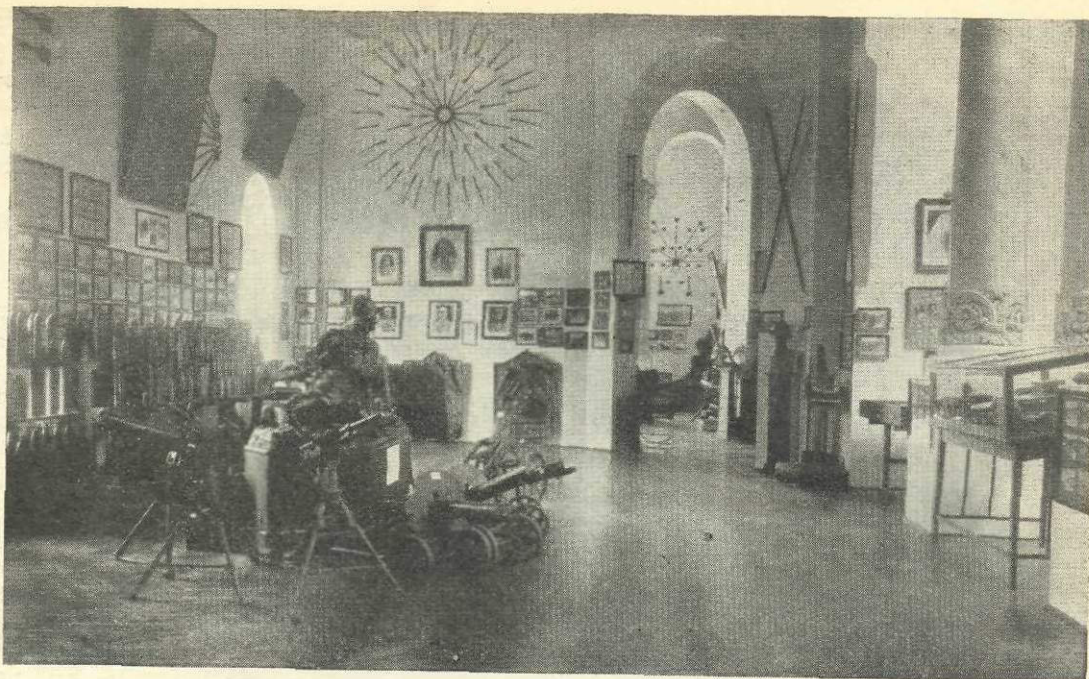
Sala de Sud Vest și sălița ce o precede precum și cele două ce urmează sunt rezervate reprezentării *răsboiului din 1877—78* și conțin : armament și muniții care au servit beligeranților, uniforme care au fost purtate de Regele Carol, reproduceri de uniforme din Răsboiul Independenței, steagurile și fanioanele turcești luate în acel răsboiu, obiecte care au aparținut lui Ion C. Brătianu, fotografiile ofițerilor morți, schițe arătând luptele din jurul Plevnei, Rahovei și Vidinului, regulamente, decorații, tablouri, fotografii de pe câmpul de luptă, schițele lui Grigorescu, o colecție de gravuri populare și un grafic arătând efectivele și pierderile din acest răsboiu.

În continuare, în galeria de Vest se arată dezvoltarea armatei în epoca 1879—1913 și anume : diferite modele de arme, uniforme epocii între care : aceea de General de Corp de Armată de artilerie a Regelui Carol, tablouri (o colecție interesantă de Ajdukiewicz), diferite fotografii între care și ale Miniștrilor de răsboiu, etc.

Urmează apoi sala 1913 reprezentând campania din Bulgaria care a pus capăt răsboiului Balcanic, unde găsim : armamentul român și cel bulgar, fotografii (între care și Conferința Păcii dela București), miniatura aeroplanelor întrebuițate în cam-

Colecția de arme General Arion

Sala campaniei din 1917

panie, resturile avionului Vlaicu, un autograf cu semnăturile ofițerilor din brigada de infanterie bulgară capturată de Divizia I Cavalerie la Ferdinandovo (5/18 Iulie 1913) și în fine o schiță însoțită de un istoric al operațiilor armatei române.

De aci trecem într'o sală mică rotundă în care vedem dezvoltarea marinei.

După ce am trecut astfel prin toate sălile de jos, ajungem iarăși în dreptul ușii de intrare unde sunt expuse uniformele purtate de Regele Ferdinand până în 1914. Apucând la dreapta intrăm în sala de onoare, unde fâlfâie steagurile românești începând cu acela al lui Ștefan cel Mare și urmând apoi cu steagurile din secolele XIX și XX.

Sala campaniei din 1919-1920

Urcându-ne pe scara mare ce duce la etajul de sus avem în față plăcile de marmoră pe care sunt înscriși nominal ofițerii morți în războiul pentru întregirea neamului.

Pe pereții laterali sunt: la dreapta o inscripție: „Veșnică pomenire tuturor Românilor prin a căror înțelepciune, muncă, vitejie și jertfă ne-a fost păstrată ființa neamului în cursul veacurilor”, iar pe stânga inscripția: „Amintire recunoscătoare ostașilor aliați căzuți pe frontul român și pe toate fronturile de luptă în marele războiu 1914-918”.

Ajungând la etaj și îndreptându-ne spre stânga, încep sălile în care sunt expuse, tot cronologic: armament, material de război, schițe, grafice, tablouri, fotografii, capturi, înalte ordine de zi, etc., toate din războiul 1916—1920.

Prima sală la stânga, *Intrarea în războiu*, cuprinde între altele fotografiile membrilor Consiliului de Comandamentului frontului român la intrarea în campanie, tratatele pe bază cărora am intrat în războiu, grafice care arată: variația batalioanelor, bateriilor și a efectivelor armatei în războiul 1916—1918, unitățile inamice ce au luptat pe frontul român.

În sala ce urmează spre Sud Vest, *Ofensiva în Ardeal*, sunt expuse: schițe cu desfășurarea operațiilor din anul 1916, schițe cu bătălia dela București, o vitrină cu haina de infirmieră a M. S. Regina Maria și tunicile generalilor Praporgescu și Lambru, o altă vitrină cu mantaua, sabia și chipiul generalului Dragalina, un tablou cu Ecaterina Teodoroiu, bustul lui Gh. Donici, etc.

Urmează apoi galeria de Vest, *Iarna 1916—1917*,

în care sunt expuse: materialul de război și proiectilele artileriei române, ale armatelor aliate și cele inamice, întrebuițate în războiu, tablouri cu Comandamentul frontului român în 1917, etc.

În mica sală rotundă, *Secția Sanitară*, se expune materialul sanitar și colecții interesante de proiectile și schije extrase dela răniți.

Intrăm apoi în sala de Nord Vest, *Mărăști, Mărășești*, în care

sunt expuse: proiectilele artileriei întrebuițate de ambii adversari în aceste bătălii, schițe cu desfășurarea operațiilor, obuze și schije de pe câmpul de luptă, busturi ale comandanților, o statueta: Caporalul Mușat Const., etc.

Urmează marea sală dela Nord, în care sunt expuse câteva pânze mari istorice (Păstori secui prezintă Domnitorului Mihai Viteazul capul tăiat al Cardinalului Bathori, bătălia dela Rahova, intrarea lui Mihai Viteazul în Alba Iulia, etc.) și aeroplan care au servit armatei române sau au fost luate dela dușmani, grafice arătând activitatea aviației, etc.

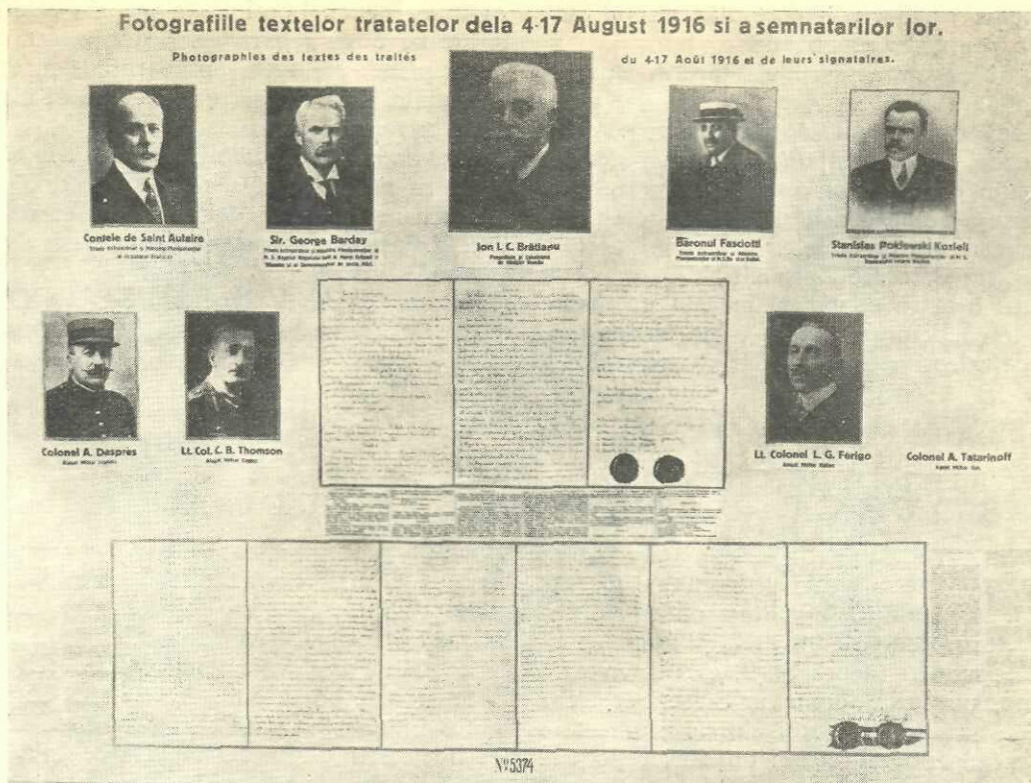
În mica sală alăturată, *Aerostatica*: material aerostatic.

Apoi în sala de Nord-Est, 1917—1918, se vede câteva din: activitatea marinei, bolșevizarea și dezarmarea Rușilor (de remarcat câteva

icoane date de Țarul Nicolae II regimentelor rușești la plecarea lor în războiul ruso-japonez, piese de uniforme, armament de tranșee, etc.), acțiunea armatelor germane în teritoriul ocupat (colecție importantă de ordonanțe, tablouri, etc.); tot aci se arată sub forma a două grafice: efectivele și pierderile (în ofițeri și grade inferioare) din campania 1916—1918.

Cetatea Soroca

În galeria care urmează la Est, 1918—1920, se arată : ocuparea Basarabiei, Bucovinei, Pocuției și campania din Transilvania și Ungaria, inclusiv ocuparea Budapestei ; două vitrine cu cravate ale drapelului capturate dela Unguri, un afiș unguresc al lui Bela Kuhn ; steaguri roșii capturate dela bolșevicii unguri, schițe reprezentând desfășurarea operațiilor și bătălia dela Tisa, steaguri arborate în Ungaria pe timpul ocupației române, efectivele și pierderile armatei române în campania din 1919.

În sala de Sud-Est, *Armatele aliate*, se expun : armament, uniforme, fotografiile, arătând scene din acțiunea armatelor aliate pe celelalte teatre de războiu.

În capătul de Est al galeriei de Sud, *Incoronarea*, se arată încoronarea dela Alba Iulia, un grafic și o vitrină cuprinzând decorațiile și medaliile acordate armatei în războiu și se termină cu o vitrină în care se expun decorațiile Ostașului Necunoscut, cu diplomele conferite de diferite State aliate.

Îeșind din Muzeu, de jur împrejurul său se văd pietrele sculptate ale monumentului dela Adam Klissi precum și tunurile care au servit atât Românilor cât și vrăjmașilor în ultimul războiu (1916—1920).

Numărul mare de vizitatori cuprins în tabelul următor arată interesul ce poartă publicul muzeului :

Anii	Ianuar.	Februar.	Martie	Aprilie	Mai	Junie	Iulie	August	Sept.	Oct.	Noemb.	Decemb.	TOTAL
1927	—	—	—	—	16.900	16.908	10.601	7.529	6.005	3.733	3.159	769	65.604
1928	1.290	1.381	3.250	14.855	17.519	11.509	11.564	8.899	9.056	6.256	6.971	1.007	93.557
1929	653	525	2.454	7.665	19.346	11.895	8.212	8.687	13.427	4.876	3.698	3.017	84.453
1930	1.576	1.646	3.610	12.576	9.448								

Pentru îndeplinirea însărcinării de a forma secții în muzeele aliate și în muzeele regionale, Consiliul Muzeului a organizat până acum cele ce urmează :

Câte o secție românească în muzeele militare din Bruxelles, Londra (War Museum), Paris (Invalides) și Rovereto. Acum organizează secția dela Belgrad.

De asemenea s'a dat o importantă colecție Statului Major al armatei americane.

În țară s'au organizat secții militare în muzeele din : Chișinău, Timișoara, Arad și s'au dat piese pentru muzeele din Sibiu (Asociația Astra).

Dacă Muzeul Militar Național a reușit a-și îndeplini, cel puțin parțial, menirea, o datorește încurajării pe care a primit-o dela autorități, dela unele instituții bancare și dela public.

Tuturora li se datoresc mulțumiri.

Sunt dator însă să adaog că muzeul nu numai că nu și-a terminat organizarea — un muzeu este totdeauna pe calea devenirii — dar că are multe și

grabnice nevoi. Localul său nu mai este încăpător și are nevoi de reparații serioase ; colecțiile îi sunt necomplete ; atelierelor nu îndeajuns înzestrate, iar personalul insuficient ca număr și mai ales neîndeștător remunerat.

Dar precum ajutorul nu ne-a lipsit în trecut, sunt sigur că nu ne va lipsi nici în viitor, căci Muzeul este icoana trecutului nostru și am credința că fiecare dorește ca această icoană să fie cât mai frumoasă.

General RADU ROSETTI

Președintele Consiliului Muzeului militar